

BOEKBESPREKINGEN

NACHTVLINDERS

Veldgids met alle in Nederland en België voorkomende soorten

WARING, P. & M. TOWNSEND, 2006. Tirion Uitgevers, Baarn. 415 pagina's. ISBN 90 5210 6258. Prijs € 39,95.

Vergeleken met de situatie in de vijftiger en zestiger jaren toen mijn belangstelling voor vlinders begon, zijn aankomende en gevorderde vlinderliefhebbers tegenwoordig verwend met een grote keuze aan prachtig geïllustreerde vlinderboeken. De meeste van deze boeken gaan over dagvlinders. Sinds het verschijnen van een goedkope facsimile-uitgave van het antiquarisch kostbare werk 'Onze Vlinders' van Ter Haar in 1989, was er in Nederland geen Nederlandstalig determinatiewerk voor de grotere nachtvlinders. Gelukkig is daar met het verschijnen van deze veldgids nu verandering in gekomen en dat is alleen maar toe te juichen.

Zoals al uit de auteursnamenstelling blijkt is deze veldgids geen oorspronkelijk Nederlands werk, maar een bewerking van een Engelse uitgave. De gids is geheel aan de Nederlandse en Belgische situatie aangepast (door Mathilde Groenendijk en Jippe van der Meulen, onder eindredactie van Dick Groenendijk). Zo zijn in Engeland ontbrekende soorten, die in Nederland voorkomen niet alleen in de tekst aangevuld, maar ook in de afbeeldingen. Deze tekeningen zijn overigens van dezelfde tekenaar die ook de Engelse uitgave verzorgde.

Het op naam brengen van nachtvlinders gebeurt in dit boek uitsluitend met behulp van afbeeldingen.

len in, terwijl mijn ervaring juist is dat goede determinatietabellen met daarbij horende afbeeldingen, meer bijdragen tot inzicht in de samenhang en verwantschap van soorten. De kwaliteit van de afbeeldingen is in dit boek van essentiële betekenis en deze is uitstekend. De afbeeldingen zijn zeer nauwkeurig; in de meeste gevallen zijn de vlinders afgebeeld in rusthouding. Eventuele kenmerken van de achtervleugel blijven daarbij veelal onzichtbaar. Over de zin daarvan kan men twisten. Alle vlinders zijn op natuurlijke grootte afgebeeld. De informatie per soort is kort en kernachtig, verdeeld onder kenmerken, gelijkende soorten, vliegtijd en gedrag, levenscyclus, waardplanten, habitat, voorkomen in Nederland en België. Irritant is de term waardplanten, die mijns inziens beter door voedselplanten had kunnen worden vervangen. Een waard of gastheer is namelijk niet iemand die zelf opgegeten wordt! De teksten zijn goed verzorgd en er staan voor zo'n boek opmerkelijk weinig drukfouten in.

Deze prima verzorgde uitgave hoort bij elke Nederlandse vlinderliefhebber op de boekenplank. Ik ben ervan overtuigd dat het gericht observeren en waarnemen van nachtvlinders door deze uitgave in belangrijke mate gestimuleerd zal worden.

J. HERMANS

MONTFORT, EEN KASTEEL EN ZIJN LANDSCHAP

STICHTING KASTEEL MONTFORT & STICHTING HET LIMBURGS LANDSCHAP, 2006. Plaats van uitgifte: Montfort/Lomm. ISBN 0 70542 06 4/978 90 70542 06. 208 pagina's, ingebonden, full color. Prijs € 49,95. Het boek is te bestellen door € 57,45 (incl. verzendkosten) over te maken op rekeningnummer 48.40.74.628 t.n.v. Stichting het Limburgs Landschap o.v.v. 'boek Montfort' en uw naam- en adresgegevens. Leden van Stichting het Limburgs Landschap krijgen € 10,- korting o.v.v. het lidmaatschapsnummer.

Dit boek, dat geschreven is door verschillende vakmensen, geeft inzicht in allerlei aspecten van kasteel Montfort en zijn omgeving. In elf hoofdstukken komen onder meer de ontstaansgeschiedenis, geolo-

gie, bouwhistorie, flora en fauna en het bijzondere landschap aan bod. Hiernaast is het kloeke boekwerk voorzien van mooie landschapsfoto's, tabellen, tekeningen en informatieve kaderteksten.

Het boek begint met een wandeling door het gebied rondom het kasteel. Een hoofdstuk over de vorming van het landschap behandelt de vele processen die hebben geleid tot het landschap heden ten dage. Hierbij passeren vele landschapvormende processen de revue, zoals aardbevingen en veengroei. Dit hoofdstuk krijgt zijn vervolg verderop in het boek, waar de invloed van de mens op het landschap en daarmee op de flora- en fauna na het uiteenvallen van het domein in 1820 centraal staat. Op basis van historische kaarten, botanische gegevens en vele historische bronnen wordt een reconstructie van de waarden en de toenmalige milieuomstandigheden van het landschap gemaakt en de ontwikkelingen daarin. Het hoofdstuk benadrukt de achteruitgang van de natuurwaarden van het gebied en heeft daardoor nogal een sombere teneur. Hoewel in het volgende hoofdstuk wordt getracht deze teneur om te buigen, lukt dit maar ten dele. Maar voor wie hier overheen kan lezen, blijft een uitgebreide beschrijving van de natuur- en landschapswaarden over.

Het vierde hoofdstuk behandelt de voorgeschiedenis van het kasteel en geeft een globaal beeld van de afgelopen 10.000 jaar van dit deel van Midden-Limburg. In een volgende hoofdstuk krijgt het belang van de watertoevoer voor de verdediging van de waterburcht kasteel Montfort aandacht en komt de bouwgeschiedenis tot de 16^e eeuw aan de orde. Het kasteel vormde toen een vrijwel onneembare vesting en was daarmee een belangrijk machtscentrum. Vervolgens wordt de invloed van kasteel Montfort

op haar omgeving beschreven. Tot het midden van de 16^e eeuw stond hierbij het militaire belang voorop, daarna werden agrarische activiteiten belangrijker. In de goed leesbare teksten staan verwijzingen naar lokale plaatsnamen die herinneren aan vroegere benamingen uit aktes en brieven. Vele uren archiefwerk zijn vertaald in een betrouwbare ontwikkelingsgeschiedenis.

Een volgend hoofdstuk schetst de teruggang van de militaire betekenis van het kasteel. Rond 1680 worden de vestingwerken van kasteel Montfort gesloopt, een eeuw later wordt de rest afgebroken en blijft een ruïne over. Het omliggende land had een agrarische functie gekregen, hoewel de grond weinig vruchtbaar was. Verarming van het Land van Montfort in de 18^e eeuw was het gevolg. Hierop aansluitend wordt ingegaan op de recente geschiedenis van de vijf hoeves gelegen in de omgeving van de ruïne. In dit hoofdstuk is eveneens aandacht voor de bijzondere flora en fauna op de muurresten van het kasteel.

Pas na de Tweede Wereldoorlog werden de eerste stappen gezet in het conserveren van de kasteelruïne. Hieraan hebben Stichting Kasteel Valkenburg in 1952 en vervolgens Stichting Kasteel Montfort, sinds 1962 eigenaar van de kasteelruïne, in belangrijke mate bijgedragen. Helaas kon niet worden voorkomen dat één van de boerderijen in 1986 werd vervangen door een nieuw boerderijcomplex, dat momenteel forse afbreuk doet aan het monumentale karakter van de kasteelruïne en omgeving.

De Stichting Kasteel Montfort heeft als belangrijkste doelstelling de instandhouding van de kasteelruïne, maar richt zich ook op educatie, toerisme en recreatie. Duidelijk mag zijn dat ze daarbij niet alleen kijkt naar het kasteel zelf, maar ook naar de omgeving. Ook het zichtbaar houden van de historische loop van de Vlootbeek vormt hierbij een aandachtspunt. Het boek wordt afgesloten met een blik op de toekomst.

Het boekwerk maakt zo nieuwsgierig naar dit Limburgse natuur- en cultuurlandschap dat de lezer vooral met eigen ogen moet gaan kijken en genieten wat het gebied te bieden heeft, en het vervolgens de komende jaren op de voet moet blijven volgen.

